ESPON 2030 programma

Eiropas Savienības Kohēzijas politikas mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" starpreģionu sadarbības programmas **"ESPON 2030"** 2021.-2027. gadam (turpmāk - Programma) mērķis ir veicināt attīstības tendenču analīzi saistībā ar teritoriālās kohēzijas mērķiem un palīdzētu sasniegt Interreg specifiskos mērķus - **uzlabot valsts institūciju spēju pārvaldīt konkrētas teritorijas un īstenot teritoriālo stratēģiju.**

Šobrīd sagatavots Programmas dokumenta projekts, kas ietver dalībvalstu un partnervalstu vienošanos par tās politikas mērķiem un specifiskiem atbalsta mērķiem, prioritātēm un indikatīvajām darbībām.

> Programmas teritorija ietver **visas ES dalībvalstis, Norvēģiju, Šveici, Islandi un Lihtenšteinu.**

Tās pievienotā vērtība un novatoriskā pieeja balstās uz diviem pīlāriem – liecību izstrādi un zināšanu pilnveidi, kas minēts arī prioritātes nosaukumā: "Atbalstīt teritoriālās pārejas, veicinot liecības, kas sekmē klimatneitrālu, taisnīgu un teritoriāli līdzsvarotu Eiropu".

> Kopējais Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējums sasniedz **48 miljonus *euro.***

Lai izpildītu šīs ambīcijas Programmas veidošanas pamatā ir identificēti galvenie Programmas dalībvalstu un partnervalstu izaicinājumi:

- Klimata izmaiņas;
- Sociālās atšķirības;
- Ekonomiskā pāreja;
- Tehnoloģiskās pārmaiņas;
- Daudzlīmeņu pārvaldība.

Programmas pirmie 4 tematiskie virzieni:

- **Noturība pret krīzēm**: darbības sniegs liecības par Eiropas teritoriju stiprajām pusēm un jutīgumu pret dažāda veida krīzēm (vides, ekonomiskajām, sociālajām, sanitārajām vai digitālajām), informējot par teritoriālās atveseļošanās stratēģijām un veicinot vietējo pilsonisko sabiedrību iesaisti, lai stiprinātu teritoriālo noturību.
- **Klimatneitrālas teritorijas**: Programma izskatīs iespējas ar klimata pārmaiņām saistītās problēmas pārveidot par iespējām tā, lai visas Eiropas teritorijas justos tiktu iedrošinātas un stimulētas sasniegt klimatneitralitāti līdz 2050. gadam. Tas tiks darīts, sniedzot jaunus ieskatus un iespējamus rīcības veidus visu veidu teritorijām, lai samazinātu oglekļa emisiju daudzumu, palielinātu oglekļa piesaistītājus, izveidotu, uzlabotu un pārvaldītu zaļo infrastruktūru, atbalstītu pāreju uz citu enerģijas veidu izmantošanu, zaļo digitālo pāreju un virzību uz zaļu un aprites ekonomiku. Īpaša uzmanība tiks pievērsta teritorijām, kuras saskaras ar papildu izaicinājumiem, piemēram, ekonomiskās attīstības, pieejamības vai sociālās atšķirības ziņā, lai parādītu tām, kā klimatneitrāla pieeja ar palīdzēt šīs problēmas risināt.

- **Perspektīva visiem cilvēkiem un vietām**: Programmas pētījumi analizēs spējas nodrošināt ilgtspējīgu teritoriālo attīstību ārpus ekonomiskās izaugsmes "rāmjiem", jo īpaši koncentrējoties uz piekļuvi nodarbinātībai, izglītībai un vispārējas nozīmes pakalpojumiem cilvēkiem visos teritoriālajos līmeņos. Šāda veida informācija sniegs zināšanas ES un valstu politikai par valsts ieguldījumu ietekmi, lai risinātu augšupejošas sociālās konverģences jautājumu un veicinātu politiku, kas pievērš uzmanību Eiropas vietu daudzveidībai, kā arī to attīstības potenciālam un problēmām.
- **Jaunu ģeogrāfiju pārvaldība**: Programma pievērsīs uzmanību vietu savstarpējās atkarības jautājumam un koncentrēties uz teritorijām, kurām nepieciešamas integrētas pārvaldības pieejas, ņemot vērā konstatētās atšķirības, riskus, funkcionālo mijiedarbību vai konfliktus un attīstības perspektīvas. Sniegtās liecības un zināšanas veicinās līdzdalības pieejas un sniegt sabiedrībai pilnvaras veidot teritoriālas politikas plānošanas stratēģijas ar funkcionālu perspektīvu, reaģējot uz nevienlīdzību, nelīdzsvarotību, apdraudējumiem un ietekmēm.

Programmas ieviešanas gaitā tiks izstrādāti vismaz vēl 3 tematiskie virzieni, kas būs saistīti ar jaunākajām aktualitātēm Eiropā.

2021.gada decembrī Programma tika iesniegta Eiropas Komisijā, savukārt 2022.gada 25.janvārī Ministru kabineta sēdē (prot. Nr. 4 17. §) tika apstiprināts **Ministru kabineta rīkojums Nr.39 "Par starpreģionu sadarbības programmas "ESPON 2030" projektu".** Programmas ieviešanas sākuma datums gaidāms 2022.gada jūlijā.